

MĘCZONY (47) *part praet pass impf*

męczony (26), **męczon** (21).

W formie niezłożonej m o pochylone; pozostałe formy z tekstów nie oznaczających ó.

sg m N męczón (20), męczony (7); ~ (*praed*) męczón (20), męczony (4); męczony *SkarŻyw* (2), *PowodPr*; -ón :-ony *WujNT* (2 : 1); ~ (*attrib*) męczony (1). $\diamond$ *G* męczon(e)go (6). $\diamond$ *D* męczon(e)mu (1). $\diamond$ *A* męczony (1), męczon(e)go (1). $\diamond$ *f N* (*praed*) męczona (1). $\diamond$ *pl N m pers* męczeni (10).

Składnia dopełnienia sprawcy: męczon(y) od kogo (6), przez kogo (1); od kogo : przez kogo *BielKron* (1 : 1).

Sł stp s.v. męczyć, Cn brak, Linde XVI(XVIII) – XVII w. s.v. męczyć.

Ten, któremu zadają cierpienia (47) : A choć przed ludźmi fą męczeni [tormenta passi sunt Vulg] wżakże nádzieia ich pełna iest nieśmiertelności. BibRadz Sap 3/4, Apoc 9/5; GrzegŚm 22; BudBib Sap 3/4; A Felus wrociwży fię do domu/ zaráz záchorzał/ á męczony od czártá/ dnia liodmego vmarł. SkarŻyw 445; WujNT Apoc 9/5.

męczon czym (1): PowodPr 62 cf Przysłowie.

Błędne tłumaczenie tatarskiego zest. szāh Ahmed (1): Ołmy był fin iego Sziachmet co fie wykłada nabożny Achmet, wżakoż go Thatarzy teraz zową Sach met, iakoby męczony Achmet, bowiem od Litwy poimany siedział długo w więzieniu [!] w kownie. *MiechGlab* 30.

Przysłowie: Czym kto grzełzy/ tymże męczony bywa. PowodPr 62.

Szereg: »męczon i dręczon« (1): Ták dyabeł poczuł moc Bábile świętego y innych świętych/ też y po ich śmierci/ gdy mowić nie mógl przy obecności kości ich: y gdy od nich był męczon y dręczon *WujNT* 478.

Przen: Na którym wszyscy się męczą (1) : Tákżeć wżyſcy chociay więc to do fiebye znamy/ Iż wedle ſwoich łtanow doſyć wżego mamy/ A przedfię iednák czegoś biegáiąc ſzukamy/ Iełliż to nie męczony ten głodny ſwiát mamy. RejFig Aav.

a. Torturowany, katowany; tortus Calep (32) : *KrowObr* 178; *Carnificor*, Być męczón *Kátowan. Mącz* 39a; *RejPos* [105]v; *SkarŻyw* 125, 441 *marg*; *Calep* 1074b; [28. listopada] *Ruffá* męcz: ze wżytkim domem męczonego. *LatHar* ++6, ++4v, ++5v, ++6v.

męczony dla czego [= z powodu czego] (3): ieden tylko Iowifzow bálwan mamy włchowániu: ktory nam od Cefarzá dány iest/ dla ktorego ſwięci Boży męczeni byli. *SkarŻyw* 429; *Nicety Opátá/* dla obrazow męczonego. *LatHar* ++2v, ++5v.

męczony o co (2): *BielKron* 357; O obálenie kościołá pogáńkiego męczony. *SkarŻyw* 273 *marg*.

Zwrot: »[jakimi] mękami męczon« (1): pofeł *Glińſkiego* [...] rozmaítymi mękami był męczon od *Mofkwy. BielKron* 411.

Żart. W zagadce o kogucie pieczonym na roźnie [na czym] (2): O kurze dwa gádáli/ dwákroć fie národził/ Oycá miał pod niebioſy/ potym prorokiem był. Y był męczon ná drzewie/ dla człęká grzełznego/ Drugi powłtał/ zły to żárt/ z Bogá wżechmocnego. *RejFig* Cc2, Cc2.

α. W procedurze sądowej w celu uzyskania zeznań (14) : *ZLoczyńcá* gdy zna vczynek ſwoy ná męce/ á po męce go przy/ może być wtore męczon *GroicPorz* ii3, hh2 *marg*, hh4v [2 r.], ii2v [2

r.], ii3 [2 r.], oo4 [3 r.]; Będzie męczon tak długo/ aż iednako powie: Aż lię niepłochy vrząd iáfney rzeczy dowie. *KlonWor* 39.

męczon o co (1): ZLoczyńcá/ który raz dla iákiego podeźrzanego wyłtępku łufznie á dołtátecznie wedle Práwá był męczon/ [...] iuz o tenże wyłtępek/ drugá [!] raz nie ma być męczon *GroicPorz* ii3.

Wyrażenie: »wedle prawa męczon« (1): *GroicPorz* ii3 *cf* *męczon o co*.

b. *O męczonych w piekle* (5) :

męczony czym (2): y będzie męczon ogniem y śiárką [*cruciabitur igne et sulphure*] przed ánioły świętymi/ y przed Báránkiem. *WujNT Apoc* 14/10, s. 585.

Zwrot: »męczony na wieki (wiekow) (a. wiek wiekom)« [*szyk zmienny*] (3): *RejAp* 169v; w grzechách krom łkruchy vmierájący do pieklá idą/ gdzież ná wieki będą męczeni. *HistRzym* 98; *WujNT Apoc* 20/10.

Cf **MĘCZYĆ**